

MELKIO MOKYKLA

Mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo tvarka

Vertinimo tikslas

- Padėti **mokiniui** mokytis ir augti kaip brandžiai asmenybei, pažinti save, savo stipriąsias ir silpnąsias puses, įsivertinti savo mokymąsi ir pažangą, kelti mokymosi tikslus, stebėti savo įgytus naujus gebėjimus, vertybines nuostatas bei patirtį.
- Padėti **mokytojui** išvelgti mokinio mokymosi galimybes, nustatyti problemas ir spragas, diferencijuoti ir individualizuoti darbą, priimti pagrįstus sprendimus, parinkti tinkamus ugdymo metodus, ieškoti būdų, kaip skatinti mokinio savistabą, jo veiklos savarankiškumą ir mokymosi įsivertinimą bei tobulinimą.
- Suteikti **tėvams** (globėjams, rūpintojams) žinių apie vaiko mokymąsi, pasiekimus bei pažangą, įtraukti tėvus į mokyklos ugdymo procesą, skatinti tėvų, mokytojų bei mokinių bendradarbiavimą.

Vertinimo principai ir nuostatos

- Vertinimas prasideda nuo mokytojo veiklos savianalizės. Mokytojas pirmiausia įsivertina savo ugdymo procesą, jo rezultatus ir kokybę, tuomet imasi vertinti asmeninius vaikų pasiekimus ir pažangą.
- Vertinimas suprantamas kaip priemonė, padedanti daugiau sužinoti apie vaiką, pažvelgti į jo vidų, jį suprasti ir paskatinti ugdytis. Vertindamas mokinių pasiekimus, žinias, mokytojas koreguoja savo darbo tempą, mokomosios medžiagos kiekį ir pobūdį, darbo metodus.
- Vertinimas yra prasmingas tik tuomet, kai jis skatina teigiamus pokyčius mokyme ir mokymesi.
- Siektinas mokinio vertinimo rezultatas – tai siūloma prasminga pagalba ir kuriamos naujos vystymosi galimybės.

Vertinimas remiasi Melkio mokyklos ugdymo tikslais, Bendrųjų ugdymo programų aprašu, Pradinio ir Pagrindinio ugdymo bendrosiomis programomis, Nuosekliojo mokymosi pagal bendrojo ugdymo programas tvarkos aprašu.

Vertinimo metodai

Naudojami mokinių mokymosi vertinimo metodai: vaiko stebėjimas, formuojamasis, diagnostinis ir apibendrinamasis vertinimas bei paties mokinio įsivertinimas.

Vaiko **stebėjimas** ir paties mokinio įsivertinimas vyksta nuolat ugdymo procese. Savęs pažinimo ir įsivertinimo pusmetiniai pokalbiai padeda apibendrinti ir suprasti mokymosi raidą.

Formuojamasis vertinimas atliekamas nuolat ugdymo proceso metu teikiant mokiniui informaciją (dažniausiai žodžiu, o prireikus ir raštu, t. y. parašant komentarą, bet kartu ir netiesiogiai - kūno kalba, žvilgsniu ir pan.) apie jo mokymosi eigą, pasiekimus ar nesėkmes.

Diagnostinis vertinimas paprastai atliekamas neilgo ugdymo(si) etapo (nagrinėjamos temos, projekto ir pan.) pabaigoje (esant poreikiui – etapo pradžioje), siekiant nustatyti esamą padėtį: kokie yra mokinio

pasiekimai ir padaryta pažanga, numatyti tolesnio mokymosi galimybes. Atsižvelgiant į vertinimo tikslą, gali būti taikomi įvairūs diagnostinio vertinimo būdai: projektiniai, kontroliniai darbai, įsivertinimo klausimai ir kt. Informacija apie mokymosi (kontrolinių darbų, projektų ir kitų užduočių) pasiekimus mokiniams ir tėvams teikiama trumpais komentarais (nenaudojami pažymiai ar jų pakaitai tokie kaip raidės, simboliai ir pan.). Mokytojas renkasi vertinimo informacijos kaupimo būdus ir formas (pvz., vertinimo aplanką, vertinimo aprašą, pasiekimų knygelę ar kt.).

Apibendrinamasis vertinimas atliekamas ugdymo laikotarpio pabaigoje. Pusmečio (metų) mokinių pasiekimai apibendrinami vertinant mokinio per laikotarpį padarytą pažangą, orientuojantis į Bendrosiose ugdymo programose aprašytus mokinių pasiekimų lygių požymius, ir įrašomi pradinio ar pagrindinio ugdymo dienyne.

Pradinė pakopa (1-4 kl.)

Pradinėje pakopoje mokytojai naudoja vaiko **stebėjimą** ir **formuojamąjį vertinimą**, padedančius suprasti vaiko raidą ir skatinančius kiekvieną vaiką vystyti pagal individualias galimybes. Mokytojai naudoja įvairius vaiko stebėjimo būdus ir savo pastebėjimais dalijasi su vaikais, kitais mokytojais bei tėvais.

Pradinėje pakopoje taip pat naudojamas mokinio įsivertinimas. Du kartus per metus klasės mokytojas organizuoja **savęs pažinimo ir įsivertinimo pokalbius**, kuriuose dalyvauja mokinys, klasės mokytojai ir tėvai (pasirinktinai). Šie pokalbiai padeda mokiniams suprasti savo mokymosi raidą, pasiekimus, pastangas, tikslus, ir suteikia galimybę mokytojams ir tėvams geriau suprasti mokinį, išsiaiškinti aspektus, kurie ne visada gali būti išžvelgiami pamokų metu.

Kiekvieno pusmečio ir metų gale mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas yra **apibendrinamas**: pradinio ugdymo dienyne įrašomas ugdymo dalykų apibendrintas mokinio pasiekimų lygis (slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis). Mokiniui nepasiekus patenkinamo pasiekimų lygio, įrašoma „nepatenkinamas“. Dorinio ugdymo pasiekimai įrašomi nurodant „padarė pažangą“ (p.p.) arba „nepadarė pažangos“ (n.p.).

4 klasės pabaigoje gali būti atliekamas **aprašomasis vertinimas** kaip pagrindinėje pakopoje.

Pagrindinė pakopa (5-8 kl.)

Pagrindinėje ugdymo pakopoje vyrauja **formuojamasis vertinimas**, kuriuo stengiamasi suteikti mokiniams pastovų grįžtamąjį ryšį. Mokytojas stebi mokinius bei dalinasi savo pastebėjimais su mokiniais, skatina pačių mokinių savo mokymosi sėkmių ar nesėkmių vertinimą, taip pat vienas kito vertinimą. Mokytojai naudoja ir **diagnostinį vertinimą**, kuris padeda suprasti, ką mokiniai jau yra išmokę, ir kur reikalinga pagalba.

Kiekvieno pusmečio gale mokinių pažanga ir pasiekimai apibendrinami **savęs pažinimo ir įsivertinimo pokalbiais**, kuriuose mokiniai aptaria savo pasiekimų lygį, įsivertina įgytas žinias, gebėjimus, numato mokymosi tikslus. Mokytojas papildo mokinio įsivertinimą, įvardina mokinio daromą pažangą, pastangas ir įgūdžius, taip pat sritis, kur reikia pasistengti.

Kiekvieno pusmečio ir metų gale mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimas yra **apibendrinamas**: pagrindinio ugdymo dienyne įrašomas ugdymo dalykų apibendrintas mokinio pasiekimų lygis (slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis) 5-6 klasėms arba balas (nuo 1 iki 10) 7-10 klasėms. Mokiniui nepasiekus patenkinamo pasiekimų lygio, įrašoma „nepatenkinamas“. Dorinio ugdymo ir Žmogaus saugos pasiekimai įrašomi nurodant „padarė pažangą“ (p.p.) arba „nepadarė pažangos“ (n.p.).

Mokslo metų pabaigoje mokinių mokymasis gali būti įvertinamas pažymiu pagal žemiau pateiktą tvarką už visą paskutinių mokslo metų laikotarpį. Pagal poreikį įvertinimas pažymiu gali būti atliktas ir kitu metu (pvz., pereinant į kitą mokyklą) už paskutinį pusmečio ar metų laikotarpį.

Pažymiais (dešimtbale sistema) yra vertinami mokinio pasiekimai, žinios (70-80% pažymio) bei nuostatos, pastangos, bendrieji gebėjimai (20-30% pažymio). Pastangos, nuostatos, bendrieji gebėjimai tai: aktyvumas, savarankiškumas, darbas komandoje, atsakomybė už mokymąsi, atsiskaitymas laiku, namų darbų atlikimas, atėjimas laiku į pamokas, tvarkingumas sąsiuvinyje ir darbo vietoje ir pan. Vertinama lietuvių kalba ir literatūra, matematika, užsienio kalbos, informacinės technologijos, geografija, istorija, biologija, chemija, fizika, dailė, muzika, technologijos, kūno kultūra (kūno kultūra – mokiniui pageidaujant).

Vertinimo / įsivertinimo rodikliai

Mokinių mokymosi pasiekimai ir pažanga vertinami ar mokiniai patys įsivertina pagal keturis pagrindinius rodiklius: 1) žinios, supratimas ir taikymas; 2) pastangos; 3) bendravimas; 4) saviugda.

Mokinius su šiais rodikliais mokytojas stengiasi supažindinti nuo pagrindinės ugdymo pakopos pradžios, t.y. 5 klasės, įvairių mokomų dalykų metu. Kiekvienas mokytojas parenka ar leidžia mokiniams pasirinkti, kurie iš rodiklių ir juos sudarančių smulkesnių dėmenų yra svarbūs kiekvienam atskiram dalykui, ugdymo temai ar periodui. Patariama pagal šiuos rodiklius į(si)vertinti kiekvieno panirimo periodo (savaitės ar dviejų savaitių) gale. Jei dalyko mokoma ne tik panirimu metu, patartina taip į(si)vertinti kiekvieno neilgo ugdymo(si) etapo (nagrinėjamos temos, skyriaus ar pan.) pabaigoje.

Paprasčiausia yra į(si)vertinti mokinio *žinias*. Sudėtingiau į(si)vertinti mokinio įgytą *supratimą* ir *žinių taikymo gebėjimus* – juos pamatyti ir į(si)vertinti galima tik mokiniui demonstruojant, ką jis jau geba atlikti: pavyzdžiui, išspręsti probleminę užduotį, sukurti pasakojimą, nubraižyti diagramą ar pan. Dar sudėtingiau į(si)vertinti mokinio *pastangas*, *bendravimo ir saviugdų kompetencijas*, nes tai – sudėtinis vertybinių nuostatų, gebėjimų ir žinių darinys. Todėl kompetencijos turėjimas ar neturėjimas bei jos lygis gali atsiskleisti tik mokiniui veikiant realiose ar dirbtinai sukurtose aplinkybėse. Vertinama stebint mokinio elgesį per pamokas, žygių, išvykų metu, dalyvaujant projektiniuose darbuose, orientaciniuose žinių patikrinimuose ar pan. Kompetencijos įvertinimas grindžiamas ilgesniu stebėjimu, informacijos iš įvairių šaltinių kaupimu, jos apibendrinimu.

- **Žinios, supratimas, taikymas.**

Vertinamos **žinios** tai: faktai, informacija, sąvokos, vienetai, teiginiai, simboliai, dėsniumai, pavyzdžiai. Vertinant žinias tikrinama, kaip mokiniai įsimena, atpažįsta, apibrėžia, aprašo, nusako, iliustruoja pavyzdžiais, pasirenka priemones.

Vertinamas **supratimas** tai: kūrybiškas, kritinis mąstymas, paaiškinimai, įgytų žinių perkėlimas ir pritaikymas naujoms situacijoms, daromos išvados, gebėjimai nagrinėti, apibendrinti, jungti žinias, numatyti, prognozuoti, sudaryti, sukurti, apibendrinti informaciją, kritiškai vertinti, pagrįsti, reflektuoti.

Vertinamas žinių **taikymas** tai: problemų sprendimas, informacijos palyginimas ir priešpriešinimas, plataus konteksto įvertinimas, sprendimų radimas ir priėmimas, praktika, modeliavimas, gebėjimai klasifikuoti, susieti, interpretuoti, pristatyti informaciją, suplanuoti ir atlikti bandymus.

- **Pastangos**

Vertinamos pastangos tai: domėjimasis, iniciatyvumas, drąsa būti kūrybišku, drąsa klausti ir klysti, drąsa turėti kitokią nuomonę nei dauguma, noras mokytis, gebėjimai sukaupti dėmesį, įtempti valią, atsakomybė už savo mokymosi pasiekimus ir pažangą, mokymosi veiklos planavimas.

- **Bendravimas**

Vertinamas bendravimas tai: bendradarbiavimas, santykiai su kitais mokiniais, mokytojais, kitais mokyklos darbuotojais, kitų mokinių tėvais bei artimaisiais, mokyklos svečiais, bet kuriais kitais

sutiktais žmonėmis išvykų, žygių ir pan. metu, pagarba, išklausymas, kalbėjimas, gebėjimas paprašyti pagalbos.

- **Saviugda**

Gali būti vertinama: emocinis intelektas, tinkama emocijų raiška, sveika gyvensena, mokėjimas mokytis, mokymosi uždavinių ir konkrečių žingsnių numatymas, savimonė, kūrybiškumas, kantrybė, mokymosi ir atradimo džiaugsmas, savivertė, pasitikėjimas.

Kiekvienas iš 4 rodiklių vertinamas apibendrintu mokinio pasiekimų lygiu: *nepatenkinamas, slenkstinis, patenkinamas, pagrindinis, aukštesnysis*. Galima naudoti kitus panašius atitikmenis ar juos papildyti trumpais žodiniiais komentarais (nenaudojami pažymiai ar jų pakaitai tokie kaip raidės, simboliai ir pan.).

Kiekvienam 7-8 klasių mokytojui pagal šiame dokumente pateiktą vertinimo tvarką rekomenduojama paruošti trumpą dokumentą apie savo dalyko vertinimo rodiklius ir eigą, pritaikant bendras nuostatas savo dalyko ypatumams. Šie dokumentai talpinami bendroje el. laikmenoje siekiant dalintis su kitais mokytojais ir skleisti gerą patirtį.

Mokiniai supažindinti su nacionalinėmis, pvz., diktantų, atpasakojimų, rašinių, kalbėjimo vertinimo normomis. Pakartojus, išsiaiškinus, išmokus pagal BP svarbias temas skiriamos pasitikrinimo ir įsivertinimo užduotys, veiklos.

Pavyzdys

Žemiau pateikiamas pavyzdys mokinių įsivertinimo lentelės, pritaikytos biologijos dalykui ir paruoštos pagal aukščiau apibūdintus rodiklius.

Kaip vertinu savo mokymąsi biologijos pamokose ir namie šią savaitę?	Nepatenkinamai	Patenkinamai	Pagrindinis	Aukštesnysis
Žinios, supratimas, taikymas: informacija, sąvokos, pavyzdžiai, gebėjimai nagrinėti, apibendrinti, jungti žinias, gebėjimai pristatyti informaciją, atlikti bandymus, praktika ir pan.				
Pastangos: domėjimasis, mokymosi veiklos planavimas, iniciatyvumas, drąsa būti kūrybišku, drąsa suklysti ir klausti, noras mokytis, atsakomybė už savo mokymosi pasiekimus ir pažangą.				
Bendravimas: bendradarbiavimas, santykiai su kitais mokiniais, mokytoju, pagarba, išklausymas, kalbėjimas.				
Saviugda: tinkama emocijų raiška, sveika gyvensena, mokėjimas mokytis, kūrybiškumas, kantrybė, džiaugsmas, pasitikėjimas ir pan.				

Grižtamasis ryšys, pasekmės

Apie grįžtamojo ryšio pobūdį ir pasekmes, laukiančius po į(si)vertinimo, mokiniai supažindinami iš anksto prieš į(si)vertinimą.

- Jei tikrinasi mokiniai, mokytojas peržiūri ir patvirtina mokinio arba įrašo savo vertinimą, komentarus.

- Pasiektas rezultatas, keltini tikslai, uždaviniai, priimami sprendimai su mokiniu aptariami asmeniškai.
- Užduotys su į(si)vertinimu kaupiami tam skirtame segtuvėlyje, sąsiuvinyje ar kita mokiniui lengvai pasiekiamą ir išliekančia forma.
- Tėvai iš anksto (prieš ~2-3 d.) informuojami apie būsimą pa(si)tikrinimą el.paštu, kad mokiniai būtų mokykloje (nebetaikoma).
- Apie pasiektą rezultatą tėvus informuoja mokinys. Taip ugdoma jo atsakomybė už mokymąsi. Tėvai su mokiniu (patartina ir mokytoju) sprendžia, ar reikia siekti geresnių rezultatų.
- Jeigu rezultatas nepatenkinamas, mokytojas susisiekiama su tėvais, siūlo galimą sprendimą (papildomos užduotys, kartojimas ar pan.; nurodoma iki kurio laiko problema turi būti išspręsta) ir informuoja klasės auklėtoją.
- Jeigu nedaroma pažanga, mokinys su tėvais kviečiamas į kolegiją aptarti problemas.